

فرم تدوین و ارائه عناوین سفارش پروژه‌های تحقیقاتی (RFP)

نام پژوهشکده/مرکز/امور: پژوهشکده مطالعات و تحقیقات منابع آب

عنوان پروژه: تدوین نقشه راه مطالعات منابع آب مرزی و مشترک

برآورد هزینه (میلیون ریال): ۳۵۰۰ میلیون ریال

برآورد مدت زمان انجام (ماه): ۱۲ ماه

مصرف کنندگان نتایج این تحقیق

- ۱- دفتر برنامه‌ریزی کلان آب و آبفای وزارت نیرو
- ۲- دفتر رودخانه‌های مرزی و منابع آب مشترک وزارت نیرو
- ۳- شرکت مدیریت منابع آب ایران
- ۴- وزارت کشور
- ۵- وزارت امور خارجه

تعریف مسئله:

کشور ایران پس از روسیه و چین، بیشترین تعداد همسایه را در بین کشورهای جهان داشته و با تمام آن‌ها مرز مشترک آبی دارد. ایران با ۷ کشور همسایه شامل افغانستان، آذربایجان، ارمنستان، عراق، پاکستان، ترکیه و ترکمنستان دارای مرزهای رودخانه‌ای مشترک می‌باشد. حجم آب‌های خروجی از رودخانه‌های مرزی کشور حدود ۱۰ میلیارد مترمکعب و حجم آب‌های رودخانه‌های ورودی به کشور نیز بین ۵ تا ۱۰ میلیارد مترمکعب برآورد می‌شود. وقوع خشکسالی و تغییرات اقلیم در ایران و کشورهای فوق‌الذکر سبب شده است تا کنترل و مدیریت آب‌های خروجی از کشور و همچنین خروجی از سایر کشورها به ایران، در سال‌های اخیر به یکی از مهم‌ترین چالش‌های مدیریت منابع آب در کشور تبدیل گردد. با وجود افزایش نیاز به منابع آب در نواحی مرزی کشور، افزایش طرح‌های توسعه منابع آب در کشور و همچنین کشورهای مجاور باعث شده است تا مدیریت منابع آب در حوضه‌های مرزی با پیچیدگی‌هایی همراه گردد. در همین راستا در این مطالعه در نظر است تا با بررسی تمامی جوانب مختلف ملی و بین‌المللی در زمینه مدیریت آب در حوضه‌های آبریز مشترک، راهبردها و رؤوس اصلی جهت انجام مطالعات در این بخش تبیین گردد.

تبیین ضرورت و نیاز اساسی برای انجام این تحقیق

- ۱- وجود مرزهای آبی و منابع آبی مشترک و متعدد سطحی و زیرزمینی در بین ایران و کشورهای مجاور و ضرورت انجام مطالعات جامع در زمینه مدیریت این منابع،
- ۲- لزوم ایجاد رویه مناسب جهت تهیه اطلاعات پشتیبان در خصوص منابع آب مشترک (جهت انجام مذاکرات احتمالی با همسایگان) از طریق انجام مطالعات ویژه،
- ۳- به‌روزرسانی نحوه تعامل با همسایگان کشور در حوضه‌های آبریز مشترک بر اساس قواعد بین‌المللی،
- ۴- بررسی جنبه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، حقوقی، سیاسی و زیست‌محیطی مدیریت منابع آب در حوضه‌های آبریز مشترک،
- ۵- مطالعه دقیق تبعات منفی زیست‌محیطی (خصوصاً گردوغبار) و اجتماعی (مهاجرت انسانی) در اثر کاهش منابع آب در حوضه‌های

سؤالات اصلی تحقیق

- ۱- معیارها و قواعد جهانی در زمینه مدیریت منابع آب در حوضه‌های آبریز مشترک، چه می‌باشد؟
- ۲- اسناد و معاهدات منعقد شده میان کشور ما با سایر کشورهای همسایه در زمینه مدیریت منابع آب مشترک، دارای چه وجوهی می‌باشد؟
- ۳- متولیان اصلی کشور در زمینه مدیریت منابع آب در حوضه‌های آبریز مشترک مرزی، چه بخش‌هایی هستند و شرح وظایف و دامنه اختیارات آن‌ها در موضوع چه می‌باشد؟
- ۴- در حال حاضر موضوع مدیریت آب کشور در حوضه‌های آبریز مشترک بین‌المللی، چه نقاط ضعف و قوتی دارد؟
- ۵- چه مطالعات و با چه خصوصیتی باید برای برآورده نمودن نیازهای فعلی و آتی کشور در زمینه مدیریت منابع آب مرزی و مشترک و در چه بازه‌های زمانی صورت پذیرد؟

دستاوردهای کاربردی این تحقیق برای بخش آب کشور (با انجام آن، چه مسائلی از بخش آب کشور حل خواهد شد؟)

- ۱- الگوبری مناسب از معیارها و ضوابط بین‌المللی و همچنین معیارهای سایر کشورها در زمینه مدیریت منابع آب مرزی و مشترک،
- ۲- شناخت نقاط ضعف و قوت کشور در زمینه جنبه‌های مختلف مدیریت منابع آب مرزی و مشترک،
- ۳- آسیب‌شناسی تعهدات و اسناد منعقد شده میان ایران و سایر کشورها در زمینه مدیریت منابع آب مرزی و مشترک،
- ۴- تهیه و تدوین الزامات اطلاعاتی به عنوان یکی از مهم‌ترین موارد پشتیبان در مذاکرات آتی کشور در زمینه مدیریت منابع آب مرزی و مشترک،
- ۵- شناسایی نقش تغییرات آبی اقلیمی و غیر اقلیمی بر مدیریت منابع آبی مشترک میان ایران و سایر کشورها،
- ۶- معرفی رؤس اصلی شرح خدمات پروژه‌های مطالعاتی لازم جهت انجام در خصوص منابع آب مرزی و مشترک با هدف ارتقای جایگاه موضوع در سال‌های آتی.

الزامات مورد نظر کارفرما در انجام پروژه

- ۱- گردآوری و بررسی جامع کلیه اسناد و ضوابط بین‌المللی و تجارب جامع سایر کشورها در زمینه مدیریت منابع آب مرزی و مشترک،
- ۲- کسب نظرات کارشناسان منابع آب و خبرگان سیاسی، اجتماعی و ... کشور در زمینه مدیریت منابع آب مرزی و مشترک از طریق برگزاری نشست‌های هم‌اندیشی (ایجاد کارگروه راهبری پروژه)،
- ۳- تهیه بانک اطلاعاتی کلیه اطلاعات گردآوری شده در تحقیق،
- ۴- استفاده از نتایج پژوهش‌های کلی صورت گرفته در خصوص ابعاد مختلف مدیریت منابع آب مرزی و مشترک،
- ۵- کسب نظرات دستگاه‌های اصلی دخیل در موضوع بخصوص وزارت نیرو و وزارت امور خارجه،
- ۶- انجام مطالعه دقیق‌تر بر اساس رؤس پیشنهادی مطالعات در این تحقیق در یکی از حوضه‌های آبریز مشترک و مرزی کشور.

رؤس کلی شرح خدمات

- ۱- بررسی ضوابط و معیارهای جهانی در زمینه مدیریت منابع آب مرزی و مشترک،
- ۲- بررسی و آسیب‌شناسی کلیه اسناد و سوابق موجود کشور در زمینه مدیریت منابع آب مرزی و مشترک،
- ۳- تبیین جنبه‌های مختلف فنی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی مدیریت منابع آب مرزی و مشترک،

- ۴- بررسی آسیب‌های گذشته، فعلی و آینده سیاست‌های اجرایی مدیریت منابع آب مرزی توسط کشور و سایر کشورهای همسایه بر وضعیت مدیریت منابع آب در این نواحی،
- ۵- تبیین نیازهای اطلاعاتی جهت مدیریت منابع آب در حوضه‌های آبریز مشترک بر اساس نیازهای فعلی و تغییرات آتی اقلیمی و غیراقلیمی،
- ۶- استخراج رئوس اصلی و شرح خدمات مطالعات لازم در زمینه مدیریت منابع آب مرزی و مشترک با قید اولویت انجام (بر اساس تجاری جهانی، آسیب‌شناسی وضعیت فعلی و همچنین کسب نظرات خبرگان).

مشخصات تیم پژوهشی انجام پروژه

ردیف	تخصص	حداقل مدرک مورد نیاز	نفر- ماه
۱	منابع آب	دکتر	
۲	منابع آب	کارشناسی ارشد	
۳	روابط بین‌الملل	دکتر	
۴	علوم اجتماعی	کارشناسی ارشد	
۵	حقوق آب	کارشناسی ارشد	

سایر توضیحات

مشخصات تماس کارشناس مسئول RFP

نام و نام خانوادگی: محمد جواد زارعیان

سمت: رئیس گروه مدیریت کمی و کیفی حوضه‌های آبریز

آدرس: تهران - حکیمیه - بلوار عباسپور - موسسه تحقیقات آب - پژوهشکده منابع آب

تلفن: ۰۲۱-۷۷۰۰۰۳۰۵

ایمیل: mj.zareian@gmail.com